modi, si modum non excedat, sed sistat, v. gr., in quadam levicula pugna erit solum venialis; secus autem si progrediatur ad seditiones, vulnera, cædes, et hujusmodi (97).

(15. *Blasphemia* fit cum jactamus convicia in Deum, Deiparam, aut sanctos: talis blasphemia de genere suo est peccatum mortale, nisi inadvertentia aut indeliberatio excuset.

IRREGULARITAS.

ARTICULUS I.

Irregularitas quoad ea quæ concernunt ejus esse et divisionem.

SUMMARIUM.

1. Irregularitas quid sit. — 2. Irregularitas est duplex, scilicet totalis et partialis. — 3. Irregularitas totalis quæ sit. — 4. Irregularitas partialis quæ sit. — 5. Irregularitas alia est ex delicto, alia est ex defectu. — 6. Irregularitas ex defectu contrahitur sine culpa. — 7. Irregularitas ex delicto ad hoc ut contrahatur requiritur actus externus consummatus.— 8. Nulla irregularitas unquam incurritur, nisi sit in jure expressa. — 9. Hinc in dubio, sive juris, sive facti potest quis tenere quod non sit irregularis.— 10. Excepto in dubio de homicidio. — 11. Irregularitas ex delicto est multiplex, et enumerantur casus in quibus incurritur. — Primo evadunt irregulares ex delicto hæretici, et apostatæ a fide et eorum receptores, fautores, etc. — Secundo evadunt irregulares iterantes serio et scienter baptismum, et rebaptizati ministrantes; vel scienter ab hæreticis baptismum recipientes. — Tertio evadunt irregulares clerici censuras violantes. — Quarto evadunt irregulares indebite et male ordines suscipientes, et plures alii consimiles, qui assignantur. — Quinto evadunt irregulares exercentes solemniter et scienter actum ordinis sacri quem non habent, et plures alii consimiles, qui assignantur. — Sexto evadunt irregulares, ita ut nequeant ad ordines promoveri, omnes enormiter criminosi, si eorum crimina sint notoria et publica quæ habent annexam infamiam, ut sodomia, etc. — Septimo evadunt irregulares homicidæ voluntarii, quamvis occulti, mandantes, consulentes efficaciter homicidium, abortum fetus animati, secuto effectu, procurantes, et alii consimiles, qui assignantur. — Octavo evadunt irregulares mutilantes, et ibi plura de istis. — Nono assignantur qui evadunt vel non evadunt irregulares ex homicidio patrato in sui suorumque necessariam defensionem, et assignantur inculpatæ tutelæ ad moderamen tria potissimum requisita, etc. — Decimo assignantur qui evadunt vel non evadunt irregulares ex homicidio commisso auctoritate publica et juridica, vel in bello. — 12. Irregularitates ex defectu sunt multæ, et indicantur.— Prima est ex defectu animæ, ratione cujus qui sint irregulares designantur. — Secunda ex defectu corporis, ratione cujus qui sint irregulares denotantur. — Tertia ex defectu lenitatis, ratione cujus qui sint irregulares numerantur. — Quarta ex defectu natalium, ratione cujus qui sint irregulares assignantur. — Quinta ex defectu sacramenti, ratione cujus qui sint irregulares indicantur. — Sexta ex defectu libertatis, ratione cujus qui sint irregulares denotantur. — Septima ex defectu legitimæ ætatis, ratione cujus qui sint irregulares designantur. — Octava ex defectu bonæ famæ, seu ex infamia, ratione cujus qui sint irregulares assignantur. — 13. Adduntur hic varii speciales casus de irregularitate a sacr. congr. resoluti.

(1. Irregularitas est inhabilitas seu impedimentum canonicum quo quis inhabilis redditur ad primam tonsuram et ordines suscipiendos, vel ad susceptos exercendos. *Est in re communis.* (2. Irregularitas est duplex, totalis, et partialis. (3. Totalis est quæ omni ordine suscipiendo et suscepti omni exercitio privat, ut est illa proveniens ex homicidio vel bigamia. (4. Partialis est quæ privat solum aliquo ordinum exercitio, vel solo ascensu ad ordinem superiorem. Sic, v. gr., diaconus oculo sinistro carens inhabilis est ad sacerdotium; potest tamen in diaconatu ministrare; et sacerdos cui fuit præcisus pollex inhabilis redditur ad celebrandum, non autem ad confessiones excipiendas, si sit approbatus: cap. *Presbyterum*, de Clerico ægrotante.

(5. Irregularitas alia est ex delicto, et alia est ex defectu. (6. Irregularitas ex defectu contrahitur sine culpa, cum sit a jure imposita ob solam indecentiam quam aliquis defectus affert sacro altari et ministerio. (7. Irregularitas vero ex delicto ad hoc, ut contrahatur, requiritur actus externus consummatus: cap. *Si quis non iratus* 15, q. 1. (8. Et nulla irregularitas unquam incurritur, nisi sit in jure expressa, ut clare desumitur ex cap. *Is qui*, de Sent. Excom. in 6, ubi habetur: « Licet in hoc temere agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in jure) laqueum non incurrit. » (9. Hinc in dubio sive juris sive facti potest quis tenere quod non sit irregularis, cum sit melior conditio possidentis, et pro tali dubio nulla reperiatur in jure imposita irregularitas. (10. Excepto in dubio de homicidio, in quo dubitans an vere homicidium commiserit tenendus esset irregularis: c. *Ad Audientiam*, et c. *Significasti*, de Homicidio, ubi expresse statuitur quod sic dubius non debeat in sacris ministrare nec celebrare, præcisis verbis: « Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, et in hoc casu cessare sit tutius quam temere celebrare. »

(11. Irregularitas ex delicto est multiplex, et enumerantur casus in quibus incurritur.

Primo evadunt irregulares ex delicto hæretici, et apostatæ a fide: c. *Presbyteros*, dist. 50, et cap. *Qui in aliquo*, dist. 51, et eorum receptores, et fautores, et defensores: cap. *Quicunque*, de Hæreticis in 6, et eorum filii usque ad secundam generationem ratione hæresis patris, et usque ad primam ratione hæresis matris, nisi parentes ante mortem abjurarint hæresim: c. *Statutum* 15, de Hæreticis in 6.

Abjurantes autem hæresim, sive de vehementi, sive de levi, aut publici pœnitentes utrum irregulares sint, necne, vide Maravigliam Leg. 235 et 236, *Prudentiæ episcopalis*.

Secundo, evadunt irregulares iterantes serio et scienter baptismum, et rebaptizati ministrantes: cap. *Ex litterarum*, de Apostatis et reiterantibus baptisma; non autem iterantes confirmationem vel ordinem, cum hoc non sit in jure expressum; adulti qui scienter sinunt se ab hæreticis extra casum necessitatis baptizari: cap. *Eos quos*, de Consecr. 4, et cap. *Afros*, dist. 98.

(97) Non videtur duellum inter peccata venialia numerari posse. Videantur ea quæ de duello tom. II, verb. *Duellum*, exposita sunt.

Porro irregularitas ex iteratione baptismi contrahitur, etiamsi baptismus absque prudenti dubio sub conditione innovetur, ut ex Catechismo Romano multo probabilius deducitur. Hanc vero pœnam etiam baptizantem afficere, non baptizatum tantummodo, ferme inter omnes convenit. Sicut et ea affecti non tantum ad altiores ordines ascendere vetantur, sed et ab exercitio jam susceptorum ordinum absterrentur, quæ tanquam magis cohærens auctoritati Catechismi Romani opinio præfertur alteri neganti: Benedict. XIV Instit. Ecclesiastic. 84, § 18.

Tertio, evadunt irregulares clerici censuras temere violantes, v. g., si excommunicati, interdicti, vel suspensi, ordinum munera exerceant, divinis scienter se ingerendo, scienter celebrando in loco interdicto in casibus non permissis: cap. *Si quis episcopus* 11, q. 3; c. *Is qui*, de Sent. Excom. in 6, et cap. *Is cui* 20, eod. tit. in 6.

At clerici ab exercitio sui ordinis suspensi, si ab eo se abstinuerint, esto absque prævia absolutione ad altiorem ordinem transierint, quanquam id agant sacrilege, irregularitatem non incurrunt, quæ est magis communis sententia: Bened. XIV, de Synodo Diœces., lib. XII, c. 2, n. 6.

Quarto, evadunt irregulares indebite et male ordines suscipientes, scilicet suscipiendo furtive sine episcopi ordinantis scientia et voluntate, non vocati, nec legitime examinati, nec admissi, nomen alterius approbati et admissi usurpando, vel alium in examine sub suo nomine dolose supponendo: c. *Veniens*, de eo qui furtive ordines suscepit. Aliqua censura irretiti, ordines recipiendo: c. *Cum illorum*, de Sent. Excomm. Per saltum ordines recipiendo, ut subdiaconatum, omisso ostiariatu: cap. *Sollicitudo*, dist. 52. Absque dispensatione canonica ante ætatem legitimam, vel extra tempora a jure statuta, vel absque dimissoriis litteris aliquem ex sacris ordinibus suscipientes, et durante suspensione eo ipso contracta, in iisdem ordinibus temere ministrantes: c. *Dilectus*, de Tempor. Ordinat.; Pii II constit. incip. *Cum ex Sacrorum*. Ab episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, hæretico denuntiato, schismatico, seu non habente jurisdictionem ordines recipientes: c. *Cum Clerici* 2, de Ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatui; cap. *Statuimus*, decretum 1, q. 1; c. *Convenientibus*, vers. *Constantinus* 1, q. 7. Conjugati præsumentes suscipere sacrum ordinem, etiam nondum consummato matrimonio: Extravagant. *Antiquæ consecrationi*, De voto et voti redemptione. Suscipientes plures ordines sacros eodem die: c. *In singulis*, et cap. *Quicunque*, d. 57.

Quinto, evadunt irregulares exercentes solemniter et scienter actum ordinis sacri

quem non habent, ut clerici in minoribus exercentes solemniter et scienter, et adhibitis eorum insignibus, ordines majores: cap. 1 et 2, de Clerico non ordinato ministrante. Clerici et subdiaconi solemniter baptizantes: c. 1, de Clerico non ordinato ministr. Diaconi nondum sacerdotes missam celebrantes: cap. *Ex litteris* 2, de Cleric. non ordin. ministr. Nondum sacerdotes serio et sacramentaliter alios a peccatis absolventes; ut colligitur ex c. 1 et 2, de Cleric. non ordin. ministr., cum vere exerceant actum ordinis quem non habent; non sacerdotes benedicentes sponsis, cum hoc sit proprium munus sacerdotio affixum: sicuti etiam diaconi solemniter benedicentes aquam lustralem, cum hoc munus proprie ad sacerdotem spectet per textum in cap. *Aquam*, de Consecr. dist. 3. Non episcopi confirmantes et ordines conferentes, ut de communi testatur Suarez disp. 42, sect. 4, num. 7. Imo etiam episcopi promoti per saltum, si conferant illum ordinem quem ipsi ratione saltus non receperunt, ut deducitur ex cit. c. 1, de Cleric. non ordin. ministr., cum vere exerceant ordinem quem non habent. Laici etiam exercentes actus majorum ordinum, quidquid dicant alii, evadunt irregulares, quia textus in c. 1, de Clerico non ordinato baptizante, loquitur indistincte de non ordinato per hæc præcisa verba: « Si quis baptizaverit aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Ecclesia, et nunquam ordinetur; æque autem non est ordinatus laicus, ac Clericus qui non est sacerdotio initiatus. Neque valet dicere quod hic textus contineatur sub titulo de Clerico non ordinato, et per hoc sit ei conformandus, et cum versemur in odiosis, quæ sunt potius restringenda, arg. c. *Odia*, de Reg. Jur. in 6, non sit extendendus ad laicos, de quibus non loquitur. Non valet, inquam, quia, ultra quam quod multi doctores dicunt titulum illum fuisse alteratum, et inter alios testatur Suarez disp. 31, sect. 4, vers. *Sed quæres*, se vidisse in codicibus Gregorianis in septem manuscriptis inscriptum præcise *de non ordinato baptizante*; et dato etiam quod in titulo revera semper fuerit supposita illa adjectio *de Clerico*, adhuc potius attendendus est textus, qui disponit, quam titulus sub quo continetur, cum ille sit dispositivus; nec mirum est quod sub aliquo titulo contineatur aliqua dispositio quæ non videatur directe sub illo titulo contineri, cum tamen habeat cum illo identitatem et similitudinem. Nec, ut prætenditur, fit aliqua odiosa extensio, cum potius, ut patet ex lectura textus, hæc sit manifesta comprehensio, cum in illo dicatur: *Si quis baptizaverit non ordinatus*; laicus enim, ut aperte patet, non est ordinatus. Sic tenens divus Anton., III part., tit. 20, in princip.; Majolus de Irregularitate; Rosignolus, Silvester, Sotus, Navarrus, Avila, Valentia, Blundus, Caspensis, Matrius, et alii cum Suarez, qui disput. 42, sect. 4, advertit hoc interesse quoad hanc irregularitatem inter clericum et laicum, quod

hæc respectu laici est totalis, ita ut nullum ordinem suscipere valeat; respectu vero clerici est partialis, ut non possit ascendere ad ordines susperiores, et manet supensus ab exsecutione ordinis præstantioris et ultimi per biennium vel triennium, ad arbitrium episcopi, ut habetur d. cap. 2, de Cler. non ordin. ministr.

Sexto, evadunt irregulares, ita ut nequeant ad ordines promoveri, omnes enormiter criminosi, si eorum crimina sint notoria et publica quæ habent annexam infamiam, ut sunt sodomia, incestus, raptus virginis, maleficium, veneficium, adulterium, simonia, sacrilegium, perjurium in judicio, crimen læsæ majestatis, et alia hujusmodi enumerata, cap. *Infames* 6, qu. 1; ubi concluditur sic : « Hi omnes, inquam, nec ad sacros gradus debent provehi. Notanter dicitur, *si eorum crimina sint notoria et publica*; quia, si sint occulta, excepto homicidio, non inducunt irregularitatem : cap. *Ex tenore* 4, et cap. ultim. de Temporibus Ordinationum, ubi expresse habetur : « Si proposita crimina ordine judiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidii) post pœnitentiam in jam susceptis vel suscipiendis ordinibus impediri. »

Septimo, evadunt irregulares homicidæ voluntarii, quamvis occulti : cap. *Suscepimus*, de Homicidio; c. *De cætero*, dist. 50. Concil. Trident. sess. 14, cap. 7, de Reformat. Homicidium mandantes : cap. *Si quis viduam* 8, dist. 50, etiamsi mandantes mandatum revocaverint si revocatio non innotuit mandatario quia hic quandiu revocationem mandati ignorat, agit nomine mandantium : Pirhing de Homicidio, num. 23; et etiam irregularitatem incurrunt, si occasione sui mandati occidatur ipse mandatarius; quia, licet talis mors sequatur præter mandantium intentionem et directam voluntatem, tamen cogitare poterant et debebant illam accidere posse : arg. c. ultimo, de Homicid. in 6. Et eam incurrunt mandantes aliquem verberari, licet expresse inhibeant ne occidatur vel membro aliquo mutiletur, si mandatarius fines mandati excedens mutilet vel occidat, quia mandando in culpa fuerunt, et hoc evenire posse debuerunt cogitare : cap. *Is qui*, de Homicid. in 6. Homicidium injustum efficaciter consulentes. cap. *Si quis viduam*, dist. 50, et cap. *Sicut*, § ultimo, de Homicidio, etiamsi consulentes ante homicidium suum consilium revocaverint, quia etiam in tali casu consulentes adhuc censentur moralis causa homicidii, maxime si rationes quibus innitebatur consilium sint ita moventes et convincentes, ut revocatio consilii non amplius attendatur, ut notat Suarez disp. 44, sect. 2, num. 10 et cum aliis Pirhing lib. v Decretal., tit. 2, num. 32. Ad homicidium cooperantes : cap. *Sicut* 6. de Homicid., et l. unic. Cod. de Raptu virginis. Unde si plures communi consensu conspiraverint in mortem alicujus, et is ab uno tantum sit occisus, nec sciatur a quo sit ictus inflictus, sunt omnes irregulares : cap. *Significasti* 18, § *Quod si*, de Homicid. Si plures sine prævio deliberato animo et sine communi consensu occidendi in subita rixa eumdem aggressi fuerint, nec sciri possit a quo lethale vulnus sit inflictum, etiam tunc pro foro externo sunt omnes irregulares : cap. *Ad audientiam*, et cap. *Significasti*, de Homicidio. Si vero sciatur quis illum occiderit, tunc solum iste erit irregularis : cap. *Significasti* 18, § *Nos in præmisso*, de Homicid Obligati ex justitia impedire homicidium, et non impedientes; quia tales moraliter censentur occidere, peccantque contra justitiam, et tenentur ad restitutionem : argum. c. *Sicut* 6, § *Illi etiam*, de Homicidio. Procurans abortum fetus animati, secuto effectu est irregularis; cap. *Sicut ex litterarum*, de Homicidio.

Si patronus beneficii rectorem interfecerit, ejus filii et descendentes usque ad quartum gradum fiunt irregulares, ex capit. *In quibusdam*, de Pœnis : intellige tamen de filiis natis post homicidium, non vero ante, quæ est interpretatio ab ipsa etiam sac. congregatione admissa. Et ipse patronus ac reliqui ad patronatum vocati, ab eo jure cadunt : Bened. XIV, de Synodo Diœces., lib. XIII, c. 14, § 27.

Octavo, evadunt irregulares mutilatores; mutilare enim et occidere, quoad incurrendam irregularitatem æquiparantur, ex glossa in Clement. *Si furiosus*, de Homicid. voluntario; dummodo mutilatio inducat separationem et truncationem membri alicujus principalis habentis in corpore humano distinctum et peculiare officium, ut manus, pedis, brachii, nasi, auris, etc. : cap. *Clerici vel monachi*; cap. *In archiepiscopatu*, de Raptoribus, et c. final., dist. 55. Et ideo abscissio digiti, cartilaginis, excussio dentis, etc., non est mutilatio sufficiens ad inducendam irregularitatem : glossa citat. in Clem. *Si furiosus*, etc. Abscindens tamen digitum pollicem aut indicem debet petere dispensationem ad cautelam : sac. congregat Concil. 19 Junii 1637. Irregulares etiam evadunt mutilantes seipsos, aut mutilationem sine justa causa procurantes in quacunque parte sui corporis : cap. *Si quis asbcidit*, et cap. *Hi qui se*, dist. 55, etiamsi ex zelo indiscreto, v. gr. animo sedandi libidinem, vel existimando ea ratione se obsequium Deo præstare seipsos mutilaverint aut castrari permiserint, prout expresse habetur cit. cap. *Hi qui se*, dist. 55, et cap. *Significavit* 4, de corpore Vitiatis, etiamsi permiserint se castrari ad vocem musicam conservandam, quia vere et voluntarie ad sui membri mutilationem sine necessitate concurrunt, et nullus est dominus suorum membrorum nec in ipsorum abscissione consentire potest, nisi cum id exigit conservatio totius corporis aut membri principalis : arg. cap. *Si quis*, 3, dist. 55. Tum, quia, si voluntarie procurantes mutilationem propter castitatem servandam, vel sic Deo obsequium præstandum, fiunt irregulares ex citat. c. *Hi qui se*, dist. 55, et c. *Significavit* 4, de corpore Vitiatis; a fortiori erunt irregulares se permittentes castrari ob vocem musicam, cum hic sit finis illo valde inferior et minus excellens : sic tenent Leander, Bonacina, Diana, Matthæucci, et alii, cum Engel lib. I, tit. 20, num. 13. Mutilationem autem patientes ignoranter, ut pueri secti in infantia, *invite*, ut violenter a latronibus vel barbaris mutilati, vel ad evitandum gravius malum corporis de consilio medicorum, non fiunt irregulares, quia cessat hic ratio incurrendi irregularitatem, puta perversa voluntas et sævitia in seipsum : c. *Si quis a medicis*, dist. 55, et c. 3 et 5, de corpore Vitiatis.

Nono, assignantur qui evadunt vel non evadunt irregulares ex homicidio patrato in sui suorumque necessariam defensionem. Occidens alium ad vitæ suæ defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non fit irregularis : Clement. *Si furiosus*, de Homicidio, ubi expresse dicitur illum non incurrere irregularitatem, « qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem : » Tamen ex cap. *Significasti* 18, de Homicidio, id fieri debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam. Et ad servandum hoc moderamen inculpatæ tutelæ tria potissimum requiruntur, scilicet causa, modus, et tempus. Primo requiritur causa, id est injusta invasio occasionem vel mutilationem præcedens, vel certo imminens; quia si quis ante hanc occidit vel mutilat, jam non est sui defensio, sed aggressio, et tunc non evadit irregularitatem; et hæc invasio præcedens, vel certo imminens debet esse injusta. Hinc pro defensione vitæ suæ non potest sine irregularitate occidere invadentes ministros justitiæ, quia isti juste invadunt, ut cum multis tenent Pirhing lib. v Decret. tit. 12, num. 92. Secundo requiritur debitus modus defensioni, offensioni, et invasioni proportionatus, et necessariam defensionem non excedens : arg. c. *Ut famæ* 35, de Sentent. Excomm., ubi expresse dicitur, « dum tamen non amplius eorum violentia se extendat quam defensio exigit. » Hinc defectu hujusmodi pro moderamine requisiti irregularitatem incurrit, qui potens baculo aggressorem repellere, pugione, ense, vel aliis armis mutilat et occidit; qui potens se salvare fugiendo, clamando, auxilium implorando, tamen occidit; qui potens se defendere pugnis, vel aliis instrumentis leviter ferientibus, injustum aggressorem adhuc mutilat vel occidit : *Communis*, cum Pirhing loc. cit., num. 92. Tertio requiritur tempus, ut scilicet occisio vel mutilatio ad sui defensionem statim seu incontinenti fiat, quo quis injustam aggressionem patitur seu certo imminentem cognoscit; quia si ex intervallo, postquam aggressor jam abiit, aut nocere et aggredi destitit, cessante omni periculo, illum adhuc occidat, non amplius ex necessaria sui defensione, sed ex mera vindicta occidit adeoque irregularitatem incurrit : arg. cap. *Si vero*, de Sent. Excommun., ubi excipitur solum *si incontinenti vim vi repellat*

Occidens aggressorem ne fugiendo ignominiosæ timiditatis notam incurrat, fit irregularis, quia nota timiditatis fugiendo non est sufficiens ad excusandum a gravi culpa virum equestrem provocatum ad duellum, si illud acceptet : ex Alex. VII, qui 24 Septemb. 1665 damnavit propositionem hanc, secundam in ordine : « Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat : » ergo si hæc timiditatis nota non est sufficiens ad excusandum a gravi culpa, nec erit sufficiens ad excusandum ab irregularitate aggressum qui potest se ipsum tueri fugiendo et non occidendo aggressorem.

Occidens iniquum accusatorem, falsum testem, vel judicem sibi injustam mortem parantem, quam aliter effugere non potest, fit irregularis : colligitur ex declaratione Alex. VII, qui, anno et die quo supra, damnavit hanc propositionem, 18 in ordine : « Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare : » ex quibus sequitur quod si interficeret, injuste et inique interficeret; ex injusta autem interfectione resultat irregularitas.

Occidens calumniatorem et inhonorantem pro defensione sui honoris et famæ, licet non sit alia via eumdem defendendi, fit irregularis : sic colligitur ex declaratione Alexandri VII, qui, anno et die quo supra, damnavit hanc propositionem, 17 in ordine : « Est licitum religioso vel clerico calumniatorem gravia crimina de se vel de sua religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, aut suppetere non videtur si calumniator sit paratus, vel ipsi religioso, vel ejus religioni, publice et coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur; » et ex declaratione Innocentii XI, qui die 2 Martii 1679 damnavit hanc propositionem, 30 in ordine : « Fas est viro honorato occidere invasorem qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, et post impactam alapam vel ictum fustis fugiat : » si enim talis occisio ad evitanda multa mala in perniciem reipublicæ damnatur ut iniqua et injusta, sine ullo dubio irregularitatem inducit.

Occidens invasorem bonorum propriorum fortunæ, etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, fit irregularis. Et ratio est quia, si sit irregularis occidens calumniatorem pro defensione bonorum famæ et honoris, quæ sunt bona superioris ordinis quam bona fortunæ, a fortiori fiet irregularis occidens invasorem bonorum fortunæ; tum quia in Clementin. *Si furiosus*, liber ab irregularitate declaratur solum occidens aggressorem ob defensionem sui : et cap. *Significasti*, de Homicidio, declaratur irregularis clericus percutiens lethaliter latronem pro defensione rerum ecclesiæ; et cap. *Suscepimus* 10, de Homicidio, declaratur irregularis occidens

latronem furantem, præcisis his verbis: « Quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, et rerum sustinere jacturam, quam pro conservandis vilibus rebus et transitoriis tam acriter in alios exardescere, etc., constat eos contra mansuetudinem ecclesiasticam interemptos; » adeoque, etc.

Occidens aliquem propter defensionem proximi, quantumvis propinqui, ut patris, matris, filii, uxoris, fratris, etc., licet non peccet occidendo, tamen incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, quidquid sentiant aliqui in contrarium. Et ratio est quia Clement. *Si furiosus*, de Homicidio, excipit ab incursu irregularitatis solum homicidam pro necessaria defensione propriæ vitæ : dicit enim præcise *invasorem suum*; ergo non evitatur ab homicida pro defensione vitæ etiam patris et matris, licet occidendo non peccet, cum irregularitas quandoque etiam sine peccato incurratur: cap. *Dilecto* 6, § final. de Sentent. Excomm. in 6; tum quia de jure communi irregularis est omnis homicida, ut communiter colligunt doctores ex cap. *De his* 6, et capit. *Si quis viduam* 8, dist. 56; et per Clement. *Si furiosus*, de Homicidio, excipitur solum occidens pro necessaria defensione propriæ vitæ; adeoque quoad occidentem pro defensione vitæ aliorum, etiam consanguineorum, jus commune remanet in suo robore, et sic evadit irregularis, cum pro defensione ipsorum nulla fiat exceptio: sic glossa in d. Clement. verb. *Summa*; Panormitan. cum aliis in 6, cap. *Si vero* 3, num. 11, de Sent. Excommunicat.; Fagnan. ad cap. *Suscepimus*, de Homicid., num. 16; Covarruv., Panimoll., Piasec., Matthæucci, Abbas, Silvester, S. Antonin., Suarez, Navar., cardin. Innocent., Farinac., Angelus, Majol., Tabiena, Medin., Salonius, Henriquez, Philiar, et alii, cum Pignatell., qui tom. VII, consult. 20, nedum censet hanc sententiam pro communiori, sed etiam pro certa tenet.

Decimo, assignantur qui evadunt vel non evadunt irregulares ex homicidio mere casuali : dantes operam rei licitæ, et adhibita debita diligentia, ne mors aut mutilatio sequatur, non evadunt irregulares, ut vertentes diligenter infirmos in lecto, vel de lecto ad lectum transferentes, vel cibum aut medicinam porrigentes, si infirmi ex illa versione et translatione, et cibi seu medicinæ porrectione moriantur; tecta reficientes, et, post adhibitam consuetam diligentiam, tegulas vel lapides projicientes ex quibus pertransiens occiditur; ludentes pila, conis, vel aliis honestis ludis, licet aliquis eorum casualiter percutiatur vel occidatur; campanam pulsantes, licet pistillo decidente, aliquis interficiatur, et alii consimiles, non evadunt irregulares, ut colligitur ex cap. *Dilectus* 13, cap. *Significasti* 16, cap. *Exhibita* 22, et cap. *Quidam* 24, de Homicid. Dantes autem operam rei licitæ, et non adhibentes debitam diligentiam ne mors seu mutilatio sequatur, evadunt irregulares : ut lapides per aerem projicientes, et pilas niveas hiemali tempore, tegulas e tectis projicientes, arbores incidentes, muros destruentes, si ex defectu debitæ diligentiæ aliquis casu interficiatur : colligitur ex cap. *Hi qui arborem*, dist. 50, ubi præcise habetur: « Si vero aliqua culpa eorum, vel neglectu morientis hominis interitus cognoscitur advenisse, abjiciendi sunt e gradu, et in sacro ordine nullatenus suscipiendi; » et ex cap. *Presbyterum* 7, de Homicidio, in cujus summario præcisa verba reperiuntur : « Homicidium casuale imputatur ei qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam debuit. » Pariter irregulares fiunt magistri nimium castigantes discipulos, si inde mors aut mutilatio sequatur; quia, licet intentio corrigendi, et ipsa correctio sit opus licitum, ex quo tamen ad cavendam mutilationem seu mortem debitam diligentiam non adhibuerint, irregulares declarantur : cap. *Presbyterum* 7, de Homicidio: sicuti clericus qui gestans retro falcem, casu occidit laicum, qui causa ludi supra ipsum clericum, quasi equitaturus, incautus saltavit, et falce se interfecit, declaratus fuit irregularis, ex quo non precavit periculum mortis illius, removendo falcem a tergo, uti debebat, sciens quod ratione talis ludi alter in suum dorsum deberet insilire : sic habetur expresse cap. *Continuabatur* 8, de Homicidio.

Dantes operam rei illicitæ, etiam adhibita diligentia ne homicidium sequatur, eo secuto, evadunt irregulares : expresse habetur c. finali de Homicidio, ubi dicitur homicidium casuale non imputari ei qui dedit operam rei licitæ, et debitam adhibuit diligentiam : ex quo clare deducitur, altera istarum conditionum deficiente, irregularitatem incurri. Si enim declaratur non incurri irregularitatem ex homicidio casuali, per hoc quod dedit operam rei licitæ, et adhibuit debitam diligentiam ad ipsum evitandum a sensu contrario debet inferri quod incurratur irregularitas ex homicidio casuali per hoc quod det operam rei illicitæ, licet adhibeat debitam diligentiam ad ipsum evitandum; et hoc deducitur etiam expresse ex cap. *Suscepimus* 10, et ex cap. *De cætero* 11, de Homicidio. Tum quia debet dari aliqua differentia quoad contrahendam irregularitatem, inter dantes operam rei licitæ et dantes operam rei illicitæ; at ex dictis et ex citatis juribus dantes operam rei licitæ contrahunt irregularitatem ex homicidio casuali, si non adhibeant debitam diligentiam : ergo ex dicendis dantes operam rei illicitæ debent contrahere irregularitatem ex homicidio casuali, etiamsi debitam adhibeant diligentiam, aliter paris essent conditionis, quod non est dicendum, cum citius contrahatur irregularitas per homicidium casuale ex illicito quam ex licito opere secutum, ex cap. *Dilectus* 13, et cap. *Joannes* 23, de Homicidio; tum etiam quia cap. *Tua nos*, de Homicidio et cap. *Sententiam* 9, *Ne Clerici vel Monachi*, declarantur irregulares clerici in sacris constituti, et monachi, exercentes medicinam vel chirurgiam, et mortem alicui casualiter inferentes, non obstante peritia et adhibita diligentia ad ipsam evitandam, præcise per hoc quod

clerici et monachi chirurgiam et medicinam exercentes extra casum necessitatis, dant operam rei illicitæ; ergo a pari omnes dantes operam rei illicitæ ex homicidio casuali contrahent irregularitatem, quamvis debitam adhibuerint diligentiam ad ipsum evitandum: sic glossa in cit. cap. *Tua nos*, de Homicidio, verb. *Congruebat*, Divus Thomas, 2-2, quæst. 64, art. 8; Scotus in dist. 25, quæst. 1, lit. E; Innocentius in cap. *Tua nos*, de Homicidio; Fagnan. in cap. *Ad audientiam*, 12, de Homicidio, num. 9; Navarrus, Layman, Faber, Blundus, Mastrius, et alii plurimi.

Ex homicidio vel mutilatione casuali irregularis evadit ebrius qui ex proposito se inebriavit, licet sciret se consuevisse in ebrietate arma sumere et homines percutere: colligitur ex cap. *Si constiterit*, de Accusationibus. Dormiens sciens se dormiendo consuevisse a lecto surgere, ensem evaginare, et ferire, si diligentiam non adhibuit claudendo ostium vel removendo arma: colligitur ex cap. *ad audientiam*, de Homicidio, et Fagnan. ibi, num. 37. Tenens animalia consueta nocere, ut ursum, leonem, etc., si ab eis quis interficiatur ex quo ipsos non custodierit debito modo ligatos: colligitur ex cap. *Hi qui arborem*, et cap. *Sæpe contingit*, dict. 50. Laicus chirurgus vel medicus, si propter suam imperitiam vel negligentiam moriatur infirmus : colligitur ex cap. *Tua nos*, de Homicidio. Et in casu dubii an ex sua negligentia, vel imperitia decesserit, habendus est ut irregularis, ita ut nequeat ad ordines promoveri : habetur expresse cap. *Ad aures*, de ætat. et qualit. Ordinandorum. Clericus in sacris, vel monachus exercens chirurgiam vel medicinam, licet sit in arte peritus et omnem adhibeat diligentiam, si aliquis ab ipsis patiatur etiam solummodo abscissionem vel combustionem : cap. *Sententiam sanguinis, ne clerici vel monachi*, l. 2, tit. 50. Nec valet dicere quod, sicut medici et chirurgi laici non evadunt irregulares abscindendo et comburendo aliquod membrum causa sanitatis, ita etiam medici et chirurgi ecclesiastici. Non valet, inquam, quia clericis in sacris et monachis facta est specialis et expressa restrictio *citra abscissionem vel combustionem*, quæ restrictio non reperitur facta laicis : nec sine ratione hæc restrictio est potius facta clericis in sacris, vel monachis; quia non congruit dignitati sacerdotali, vel eidem proxime accedenti, fœdare in humano sanguine manus illas quas sanctificat in divini sanguinis et corporis oblatione, ut colligitur ex dict. cap. *Sententiam sanguinis. Ne clerici vel monachi*, in quo fit exceptio quoad subdiaconum, diaconum, et sacerdotem. Medicus et chirurgus, sive laicus sive ecclesiasticus, præbens infirmo medicamentum quod nescit vel saltem dubitat an sit ei proficuum vel noxium, vel dubitat an ei acceleraverit mortem, debet se habere pro irregulari, ut habetur expresse in cap. *Petitio tua*, de Homicidio.

Undecimo, assignantur qui evadunt vel non evadunt irregulares ex homicidio commisso auctoritate publica et juridica, vel in

bello. Omnes physice vel moraliter concurrentes ad mortem malefactorum ex defectu lenitatis evadunt irregulares; ex cap. fin. *Ne Clerici vel monachi* in 6, cap. *Si quis viduam*, et cap. *Clericus*, dist. 50, ut omnis judex, sive clericus sive laicus, qui fert vel dictat sententiam mortis aut mutilationis in reum, effectu secuto : arg. cap. 1 et sequentib. dist. 51, et cap. *Ex litteris* 10, de excessib. prælator, et cap. *Sententiam* 9, *Ne clerici vel monachi*. Excipiuntur tamen Papa, inquisitores et judices ecclesiastici, seu prælati jurisdictionem temporalem habentes; Papa enim est incapax irregularitatis, adeo ut ab illa prius contracta fiat liber per evectionem ad papatum, uti colligitur ex cap. *Licet vitanda*, de Election.; cap. *Ubi periculum* 4, eodem in 6. Inquisitores hæreticæ pravitatis, etiamsi hæresis reos ad pœnas jure statutas, etiam mortis, condemnent, non evadunt irregulares, ex privilegio, favore fidei eis concesso per Paulum IV et Pium V. Et judices ecclesiastici, seu prælati jurisdictionem temporalem habentes, licet per seipsos sententiam mortis vel mutilationis ferre non possint, possunt tales aliis delegare jurisdictionem criminalem et causas sanguinis : ex cap. finali, *Ne clerici vel monachi*, ubi expresse habetur : « Nam, licet clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen (cum jurisdictionem obtinent temporalem) debent et possunt, metu irregularitatis cessante, aliis delegare. » Irregulares evadunt assessores et consiliarii qui vel judici in ferenda sententia assistunt, vel suo suffragio aut consilio juridice promovent, advocati, accusatores, testes contra reum in causa criminali pœnam sanguinis inducente : arg. cap. *Aliquantos*, dist. 51, et cap. *His a quibus* 30, caus. 23, q. 8. Notarii sententiam sanguinis scribentes, dictantes, vel subscribentes, legentes, sigillo authenticantes, publicantes; reum pro confessione torquentes, sententiam exsequentes, ut carnifices, lictores, satellites, reum ad supplicium ducentes, accelerantes, effectu secuto; hi enim omnes vere propinque ad pœnam sanguinis concurrunt : colligitur ex cap. *Sententiam, Ne clerici vel monachi*, arg. cap. 1, dict. 51, cap. *His a quibus* 30, cap. *Si quis membrorum* 31, caus. 23, qu. 8.

Quamvis autem incurratur irregularitas accusando, denuntiando, vel voluntarie testificando criminaliter, et in causa sanguinis coram judice laico, non incurritur tamen accusando, seu denuntiando solum in causa civili pro proprio interesse, etiamsi crimina essent de iis quibus debetur pœna sanguinis, dummodo accusator expresse protestetur se non ad pœnam sanguinis, sed præcise ad suum justum interesse accusare; ex tali enim accusatione mors sequeretur tantum per accidens, cum protestatio expresse declaret quod per se non accusat ad mortem, sed ad refectionem damni recepti, et ad cautelam, ne iterum damnificetur, ut clare habetur ex cap. *Postulasti* 21, de Homicidio, et cap. *Prælatis* 2, eod. in 6, præcisis his verbis : « Prælatis vel clericis quibuscunque